

SACHS François Auguste, medeoprichter in 1887 en eerste algemeen secretaris en penningmeester van de “ Association Belge des Chimistes ”, medeoprichter en algemeen secretaris in 1996 van de ” Société Technique et Chimique de Sucrierie en Belgique”.

François Sachs werd geboren te Liegnitz in Pruisen op 12 juli 1849 (thans Legnice in Polen) en overleed te Elsene (Brussel) op 1 maart 1919. Zoon van Hermann en Frédérique Fraustadt, François huwde met Frédérique Fuhrmann. Na zijn echtscheiding huwde François Fanny Henschel waarmee hij een zoon had Henri Théodore, geboren op 28 februari 1888 te Gembloux, overleden te Sint Gillis (Brussel) op 26 december 1961.

In 1887 slaagde François voor het ingangsexamen voor de Ecole préparatoire des Arts et Manufactures van de Universiteit te Gent. In 1971 behaalde hij hier het diploma van ingenieur (des Arts et Manufactures). Het dient onderlijnd te worden dat de suikerindustrie in België tegen het einde van de XIX e eeuw de belangrijkste landbouwindustrie was. Onmiddellijk na zijn studies vond François werk in de suikerindustrie Pont Canal in de nabijheid van Mons, die toebehoorde aan Julien De Puydt (1842-1919), die als werktuigkundig ingenieur afgestudeerd was in 1864 aan de Ecole des Mines te Mons. Vervolgens werd François in 1874 hoofd van de laboratoria van de Suikerfabrieken en Raffinaderij Le Docte te Gembloux. Vanaf 15 april 1891 vestigde François zich als zelfstandige te Brussel (rue d’Allemagne,68). Hij richtte hier een laboratorium in voor het uitvoeren van privé analyses van suikers en werd hij scheikundig adviseur voor talrijke suikerfabrieken.

Op 30 maart 1887 was François één van de negen actieve scheikundigen uit de suikerindustrieën, die een voorlopig comité oprichten voor het opstellen van een rondzendbrief met als doel een bijeenkomst samen te roepen met slechts één punt op de dagorde “ *Onderzoek naar de beste methode voor de commerciële analyse van suikerbieten* “. Deze bijeenkomst vond plaats op 14 april 1887 te Brussel. Op deze vergadering beslisten de 23 aanwezige scheikundigen om over te gaan tot de oprichting van een algemene vereniging van Belgische scheikundigen.

Op de eerste algemene vergadering van de “ Association ”, op 4 augustus 1887 werden acht leden verkozen om het bureau te vormen. Dit bureau benoemde Edouard Hanuise als voorzitter, Edouard Delville als ondervoorzitter, François Sachs als algemeen secretaris-penningmeester en Augustin Aulard als adjunct secretaris. Vanaf de oprichting van de vereniging, waarvan de benaming gewijzigd was in “ *Association Belge des Chimistes* ”, tot in 1895 werd François jaarlijks herkozen in zijn functie. Bovendien zorgde François van bij de start voor de redactie van de “ *Bulletin* ” van de vereniging.

Tijdens de algemene vergadering in 1891 werd voorgesteld in België een Internationaal congres voor scheikundigen te organiseren. François was een vurige verdediger van dit project. In de “*Association*” waren verschillende wetenschappelijke afdelingen opgericht. Naast de afdeling over de suikerfabrieken, ontstond een afdeling over de eetwaren en de algemene hygiëne (30maart 1889), een afdeling over de landbouwchemie (7 augustus 1889) en tenslotte werd een afdeling opgericht voor de gistingsbedrijven en voor de industrieën die hiermee verband hadden (23 april 1890), vanaf 1893 kreeg deze afdeling de naam van biologische scheikunde. Het eerste Internationale Congres van Toegepaste Scheikunde werd uiteindelijk gehouden te Antwerpen -Brussel van 4 tot 11 augustus 1894. Het congres kende een groot succes. François was de algemene secretaris van het congres en hij publiceerde in 1894 de Comptes Rendus (Uitgeverij G.Deprez, Brussel, 530 bladzijden). Deze manifestatie betekende de start van een lange reeks van internationale congressen, die steeds uitgebreider werden. Deze bijeenkomsten werden door de eerste wereldoorlog onderbroken, maar zij werden hervat in 1934 onder

de auspiciën van de Internationale Unie voor Zuivere en Toegepaste Scheikunde (IUPAC), opgericht in 1919. Al in zijn openingstoespraak op de algemene vergadering van de “ *Association* “ op 29 april 1891 maakte de voorzitter gewag van de meningsverschillen tussen de leden van de verschillende afdelingen. François, als algemeen secretaris, stimuleerde de vier afdelingen om zich voor te bereiden op de organisatie van het geplande eerste congres. Het is niet zeker of de “ *Association Belge des Chimistes* ”, zonder de organisatie en de realisatie van dit congres zich zelf zou overleefd hebben.

Op 11 maart 1891 werd François benoemd als directeur van “ *La Sucrierie Belge* ”, tijdschrift van de algemene Vereniging van suikerfabrikanten in België, opgericht in 1877. François behield deze functie tot aan zijn dood. Vanaf 1895 stelde de Vereniging van suikerfabrikanten vast dat in de “ *Association Belge des Chimistes* ” de vraagstukken in verband met de fabricatie van suiker naar de achtergrond gedrongen werd. Het bestuur stelde daarom voor om in de Vereniging voor Suikerfabrikanten een nieuwe vereniging op te richten, namelijk de “ *Société Technique et Chimique du Sucrierie et de Distillerie en Belgique* ”. Deze nieuwe vereniging kwam een eerste maal bijeen op 4 maart 1896 en verkoos haar bureau. François werd benoemd als algemeen secretaris, functie die hij uitoefende tot aan zijn dood. Deze nieuwe vereniging organiseerde van 5 tot 10 juli 1905 te Liège het eerste “ *Congrès International du Sucre et de Distillerie*”. Het succes van dit congres was eens te meer te danken aan de toegewijde algemeen secretaris F.Sachs. Hij publiceerde de *Comptes Rendus* in 1906 (Uitgeverij Travaux Public, Brussel, 302 bladzijden).

Het is niet eenvoudig om de talrijke publicaties van François weer te geven.(zijn vriend Augustin Aulard deelde tijdens een huldebijeenkomst ter ere van F.Sachs op 15 april 1914 mee dat François ongeveer 700 artikels geschreven had en dat alleen al in *La Sucrierie Belge*). François is vooral tot buiten de landsgrenzen van België bekend doordat hij samen met Armands Le Docte een directe analysemethode op punt gesteld had voor de analyse van suiker in suikerbieten. François bepaalde voorgoed de verhoudingen die het meest gunstig waren voor het raspen der bieten en het gebruik van de loodoplossing, terwijl A.Le Docte het te gebruiken materiaal om de analyse uit te voeren realiseerde. François deelde deze methode mee tijdens het tweede “ *Congrès International de Chimie Appliquée*” te Parijs in 1896 (zie uittreksel uit de *La Sucrierie Belge* van 1, 15 augustus en 1 september 1909).

François was ook de onvermoeibare medestichter van het “ *Syndicat des Chimistes en Belgique* ”, opgericht in 1902. Onder de auspiciën van dit syndicaat werd het “ *Vade-mecum du Chimiste, Recueil de Méthodes d'analyse*” opgesteld. Een eerste uitgave verscheen in 1903 (Paris, Ed.lib.J.B.Baillière et Fils). François schreef samen met Pierre Xhonneux het tweede hoofdstuk over de suiker analyse technieken (blz.21-52). Een tweede uitgave verscheen in 1913. François zelf publiceerde hierin een derde volledig herzien hoofdstuk (blz.73- 110).

François Sachs was eveneens een actieve verdediger van een reglementering van de van verkoop van suiker in de hele wereld. De verschillende verdedigers van deze reglementering kwamen uiteindelijk tot een overeenstemming tijdens de “ *Conventie van Brussel* ” op 5 maart 1902.Deze overeenkomst werd verlengd tot 1918. H.C. Prinsen-Geerligts zegde tijdens het huldebetoon aan F.Sachs (*La Sucrierie Belge*, 42, 1914, blz394.) “ *Sachs heeft zich ten zeerste ingespannen om de “ Conventie van Brussel “ voor te bereiden en te handhaven en verder dat zijn inspanningen op alle gebied gericht waren naar een eenmaking van de belangen van de suikerindustrieën en naar de broederschap van de volkeren op aarde*”

François hield zich ook bezig met het opvolgen van de statistieken van de suikerfabrieken. In 1894 stichtte hij de “ *L’ Association Internationale de Statistique Sucrière* ”. Van 1892 tot 1905 publiceerde François “ *een vergelijkende chemische controle van de Belgische en Nederlandse Suikerindustrieën*” (*La Sucrerie Belge*: 34, 1906, blz.134).

François was titularis van verschillende ordes:

Ridder in de orde van Isabelle de Katholieke (Spaanse orde);

Officier in orde van Leopold (1913)

Publicatie: *Les deux premiers secrétaires généraux de la Société Chimique de Belgique: François Sachs (1849-1919) et Jules Wauters (1852-1949)*; 2009 Année commémorative, door H.Deelstra en M.Péters, *Chimie Nouvelle*, 100, mars 2009, 11- 15.

Hendrik Deelstra en Michel Péters